



SAMHÖRIGHET

När arbetet för dagen var slut, stodo ofta grupper av byns bönder vid gärdesgården och sågo hur sommarkvällen kom. De språkade om hur långt de hunnit med höbärgningen, de tittade på vattenståndet och slöto sig till, vilken vind det skulle bli, om varmvattnet skulle komma in och rödspattan gå upp på sandbankarna, så att man kunde taga ut noten.

De långa vinterkvällarna fördrev man ävenledes tillsammans. Ungdomen samlades i skymningen, te skimmings, och gubbarna träffades och luftade sina upplevelser till sjöss och i hamnarna runt Östersjön, hur seglen slitits från masten i stormen eller hur de lurat tullen. Man for till marknaden i långa karavaner och träffade folk utbys och utsocknes, man samlades till fest eller bönemöte på Nuckö, i Rikull eller på Ormsö och alla kände varandra nästan som medlemmarna i en familj. Var man än träffade en estlandssvensk, hade man en känsla av att det var hemmafolk man mötte.

Många omständigheter hade bidragit till skapandet av denna samhörighetskänsla: det slutna bosättningsområdet, språket, som alltid ställts i motsats till estniskan, och framför allt hävdvunnen svensk sed, att stamfränden var ens broder och vän.

Tyvärr kan denna samhörighetskänsla icke bevaras lika stark under de nya förhållandena. Allt det, som ovan nämnts, ingår ju i begreppet hembygd, och hembygden, finns icke mera. De sammanhållande banden ha upplösts. Detta personliga och intima umgänge, som var så karakteristiskt för svensksfolket i Estland, är icke känt här. Många ha uttryckt en viss känsla av rotlöshet, trots att de för övrigt lyckats väl i de nya förhållandena. Det är naturligtvis hembygden och allt vad detta begrepp innebär som saknas. För att finna den lyckligast möjliga lös-

ningen på det här uppkomna bosättningsproblemet har också ett hänsynstagande till tidigare förhållanden visat sig oundgängligt. Men byarna ha dock ohjälpligt splittrats.

Man förstår, att umgänget med stamfränderna är en beståndsdel i den livsluft, som skall skapa verklig trivsel för en sluten folkgrupp. Man har som sagt också sökt att i möjligaste mån bemästra svårigheterna vad bosättningen beträffar. Men detta är icke tillfyllest. Många estlandssvenskar, som tidigare varit bundna till jorden, ha nu slagit sig ned i städerna, arbeta på fabriker och kontor och äro underkastade alla de följder, som en sådan spridning av tidigare sammanboende innebär. Inbördes kritik och uppmuntran i samlingen kring gemensamma intressen och uppgifter har bortfallit. Detta leder lätt till att många ur det stora sammanhanget lösryckta påverkas av de sämsta dragen i en ny omgivning, vilket är en verklighet, som svårigen kan göras något åt.

Samhörighetskänslan är emellertid fortfarande mycket stark. Man vill gärna träffas och språka om vad som har varit och hur det har blivit.

Frågan är hur man skall kunna träffas. Förra sommaren föranstaltade Svenska Odlingens Vänner en estlandssvensk dag på Tollare utanför Stockholm. Trots regn och rusk hade flera hundra personer infunnit sig, och alla uttryckte sin stora tillfredsställelse över att få samlas kring tidigare gemensamma intressen. Svenska Odlingens Vänner uppgift är att föra samman trädarna från estlandssvenskarna över hela Sverige. Detta är en stor och vanskelig uppgift, som ytterligare försvåras av att många estlandssvenskar ännu leva i ganska små omständigheter och draga sig för att offra tid och pengar på en lång resa till en samlingsplats. Men den andliga sammanhållningen borde icke få svika. Här är det

KUSTBON

Organ för Estlandssvenskarna i Sverige.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner bland
estlandssvenskar i Sverige.

Ansvarig utgivare: *Manfred Nyman*.

Redaktör: *Edvin Lagman*.

Red.-sekr.: *Rita Rosen*.

Red.-kommitté: *Viktor Aman, Lars Broman, Ger-
hard Hafström, Anton Vesterberg*.

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm,
tel. 11 35 00, 11 57 21, 11 57 22.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1947 med sex nummer.

Prenumerationspris 1947 3 kr.

Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—.

Förlovnings- och vigselannonser 5 kr.

Dödsannonser 15 kr.

Linköln Bloms Boktryckeri, Stockholm 1947.

Inför vårarbetena

Vårdagjämningen har passerats, dagarna bli allt längre, våren närmar sig med värme och spirande liv. Ytterligare ett antal estlandssvenskar bereda sig att i soliga, varma vårdagar bruka och beså ett stycke svensk jord. Våra första jordbrukare, som redan varit i gång ett år eller mera, planera redan för en andra skörd.

Vid en tillbakablick på sitt första år som svensk bonde, måste nog mer än en erkänna, att han begått misstag och att han med större erfarenhet av landets förhållanden skulle ha använt andra och bättre metoder. Man skulle t. ex. ha sluppit liggsäd om mindre utsäde och kväve begagnats. Vallen hade säkerligen varit bättre om man verkställt insädd i vårsäden i stället för i höstsäden, och fodret hade nog blivit kraftigare och värdefullare om man börjat slåttern förr o. s. v. Många exempel skulle kunna uppletas på misslyckanden, som de mera erfarna riks-svenska grannarna i stort sett undgått.

Den svenska bonden av i dag följer i allmänhet väl med sin tid. Hektarskördarna här i landet äro bland de högsta i världen. Genom tidningar och radio får man del av framstegen och

forskarens rön. Ungdomarna äro ofta intresserade medlemmar av J. U. F. samt besöka vid mera mogen ålder lantbruks- och lantmannaskolor, vilket väl låter sig göra tack vare statsstipendier och låga avgifter.

Våra estlandssvenskar ha alltså mycket att lära av sina grannar och böra också så fort som möjligt söka komma på god fot med dem. I allmänhet har man nog från början en vänlig inställning till den nya familjen från andra sidan Östersjön, vars vidriga öden man nog kan ana. Givetvis är detta ytterst värdefullt och det gäller att inte förstöra denna goda uppfattning genom t. ex. lättja. Det är rent otroligt hur mycken skada för övriga estlandssvenskar en enda olämplig familj kan göra. Det fordras nära nog tio präktiga lantbrukare för att utplåna den ovilja, som en lat och oduglig bonde kan upp- väcka i en bygd.

Merendels hållas kreaturen nu för tiden väl ansade och ryktade här i landet. På många håll skina korna som kapplopningshästar. Tyvärr måste det sägas att det syndas mycket i detta hänseende hos just våra estlandssvenskar. I mer än en ladugård stå djuren med ingrodd smuts, vilket varit lätt att förhindra genom en halv-timmes daglig rykt. *Själva se Ni kanske inte saken, men var förvissade om att grannen ser det.*

Likaså är det av stor vikt att trädorna skötas väl. En vanskött träda är sämre än ingen träda. Trädans första uppgift är att vara ett verksamt medel mot ogräset. Den måste alltså bearbetas åtskilliga gånger under sommarens lopp för att ändamålet skall vinnas. Under trädesperioden har man också ett lämpligt tillfälle att verkställa dikningar och grundförbättringar. Att rensa dikena medför inga kontanta utlägg, men det kostar svett och möda. Beklagligtvis var det nog åtskilliga av våra första lantbrukare som aldrig hann med att se till dikningen, vilket med tiden kan komma att hämma sig. Vi få alltså i sådana fall hoppas på en förbättring.

Man bör också årligen verkställa reparationer på byggnaderna. Innan höskörden bärgats måste man se till att taken äro hela, så att ej inneliggande gröda skadas genom läckor. I regel behöva husen rödfärgas ungefär vart tionde år. Sommartid skola de tomma ladugårdarna göras ordentligt rena samt kalkas och tjäras. De, som ha reaktionsfria besättningar ha ovill-

främst Kustbon, som är förmedlaren. Ofta hör man estlandssvenskar uttrycka sin glädje över att Kustbon har kommit och ofta hör man frågan, om Kustbon icke kommer snart. Tyvärr kan tidning utkomma endast varannan månad, men den fyller dock så gott sig göra låter sin mission. Dock skulle alla vinna ofantligt mycket på att man visade sitt intresse icke blott genom att läsa den utan även genom att själv insända skildringar av hur livet gestaltat sig och inkomma med frågor och resonemang.

I Stockholm ha västmanlänningar, närkingar,

skåningar och andra, som härstamma från olika landskap, bildat livaktiga föreningar, vilka ofta ordna samkväm och fester, där hembygdens minne hålles i ära. Estlandssvenskarna ha säkerligen i många fall mera gemensamt att värna och bevara än dessa. Svenska Odlingens Vänner ha r en uppgift.

I sommar komma estlandssvenskarna åter att samlas på Tollare. Denna samling kommer med all säkerhet att bli ett viktigt led i återknytandet av de band, som brustit genom vår bosättnings upplösning.

E. L.

Flykt ur det förlorade paradiset

Av Edvin Lagman

Det var efter slaget vid Velikie Luki i början av år 1943. Några estlandssvenskar hade återvänt från bolsjevikernas tvångsmobilisering 1941 efter att ha tagit sig igenom de ryska och tyska linjerna. Den tyska hären inne i Ryssland var hårt ansatt. Och då gick ryktet som en löpeld: tyskarna skulle mobilisera i Baltikum!

Det var i början av mars. Våren var i antågande. Snön hade redan smält, men ute till havs simmade ännu vita isbälten. Nätterna voro lugna och klara.

Jag lämnade skolan en lördag för att åka hem till mina föräldrar i Rikull. Det var bäst att undersöka möjligheterna till flykt, innan läget blev sådant, att en strängare bevakning kunde befaras. Överallt i bygden viskades det, att båtar skulle iordningställas, att man skulle skaffa bränsle till motorerna och att båtlag skulle bildas.

Flera dagar gingo, utan att jag kom till någon klarhet om möjligheterna att fly. Jag måste ringa till skolstyrelsen i Hapsal och förklara, att jag insjuknat. Men dessa dagar voro fyllda av intensiva planeringar och diskussioner. Hemma på vårt lilla varv höllo vi på att iordningställa en gammal fiskebåt, men det gick ej att få fart på motorn. Dagarna runno bort, och marken började bränna under fötterna. Tre av mina kamrater hade rest ut från Reval och hade med sig fotogen till motorn. Ett halvt dussin pojkar från grannbyarna voro med i båtlaget. Efter ett ihärdigt

korlig skyldighet härtill för att utfå härför stipulerade pristillägg på mjölk. Slarv i detta hänseende kan också medföra att införd smitta breder ut sig så att besättningen reagerar vid de årliga tuberkulinproven och faller avsevärt i värde.

Gårdens betesmarker måste också vidmakthållas. Buskar och spirande skott skola klippas eller huggas bort med jämna mellanrum, annars dröjer det inte så många år innan en beteshage växer igen och ger föga eller ingen avkastning. I detta sammanhang bör påpekas, att berberisbusken (*Berberis Vulgaris*), som ytterst aktivt medverkar till att sprida svartrost på sädeslagen, *numera skall vara utrotad enligt gällande lag*. Likväl påträffas den ännu här och var, i närheten av insjöarna, ofta ganska rikligt.

För en småbrukare gäller alltså i högsta grad att tid är pengar. Många arbeten ge visserligen inte ögonblickligen ersättning i form av kontanter, men säkert är att de betala sig på lång sikt, i varje fall komma försummelser förr eller senare att bli kännbara, ty som bekant »synden straffar sig själv».

S. Bruzelius.

men fruktlöst arbete förstodo vi, att vi icke kunde få motorn i ordning inom rimlig tid. Vi som kommit från staden måste alltså finna en annan utväg eller återvända till vårt arbete.

Min farfar hade en liten öppen båt på 12 eller 13 fot över kölen. Min yngre bror hade kört denna båt sedan länge och kände den väl. När intet annat återstod, beslöto mina tre kamrater, min bror och jag att våga försöket i denna bräckliga farkost. Vi hade ju gott om bränsle och vädret var lugnt.

Det var en månljus natt. Naturen var dödyst. Havet låg som en tung oljig massa i det vita dunklet. Ute till havs flöto ljusa strimmor: isen. Mot kvällen hade temperaturen sjunkit och marken lyste vit av rimfrost. Vår gård låg i skogsbyrnet på västra sidan av udden, medan båten låg på stranden vid hamnen nedanför byn på andra sidan.

Det var skärpt bevakning den natten. SD hade fått sina misstankar väckta genom en viss oro i bygden.

Min far skulle följa oss och köra våra väskor och vår proviant ned till hamnen. Vi ville ej ta risken att gå den vanliga vägen över åkrarna utan tog en omväg, så att vi hela tiden skulle kunna hålla oss i skogsbyrnet, där det var skugga.

Detta var det första flyktförsöket i svenskbygden. Det var vågat och riskfyllt. Spänningen hade under de föregående dagarna trissats upp. Vi visste, att SD misstänkte oss. Vi kunde endast hoppas, att den ej hade reda på när och hur vi ämnade försvinna.

Så tyst och försiktigt som möjligt smögo vi fram mellan träden, där månljuset för vår fantasi målade hotande vaktposter. Det klack till i oss, varje gång släden med ett högt gnislande halkade över en sten. Vi visste, att det gällde liv eller död, om vi bleve tagna på bar gärning. Slutligen kommo vi fram till kvarnberget, som låg där badande i det skarpa ljuset. Far körde lasset över kullen ned bakom en gård intill stranden, och vi kröpo i skuggan av buskar och stenar ned till båten.

En av våra kamrater hade lovat skaffa smörjolja för motorn, och han skulle komma direkt ned till hamnen. Han hade ännu icke anlänt. Vi buro försiktigt vår packning ned till båten och stuvade in den i fören. Fotogendunkarna smällde som gevarsskott, så snart de stötte emot något. Smörjoljan lät vänta på sig. Vi kröpo ned i skuggan av båten, ordnade rullarna och höllo oss beredda att sjsätta farkosten.

Plötsligt hördes skott uppe i skogen bakom byn. En hund skällde. Ekot slog som en våg över byn. Vi lyssnade spänt. Det blev tyst igen. Där åkte smörjoljan fast, var vår första tanke. Antagligen hade vår kamrat stött på någon vakt-

post. Vi väntade en stund till, men ingen kom. Utan den dyrbara oljan kunde vi icke fara. Återstod endast att vända om hem. Besvikna, men kanske även en smula lättade, lassade vi våra saker på släden och anträdde återtåget. Nu brydde vi oss icke längre om att gömma oss. Vi marscherade raka vägen över åkrarna tillbaka till vår gård. Där möttes vi av samma besvikelse och lättnad, som vi själva kände. Vi beslöto att skingra oss för några dagar för att icke bli tagna på bar gärning. Och pojkarne slunko bort genom skogen till en granngård.

Nästa morgon tog jag ut min cykel och packade min väska för att åka tillbaka till staden och skolan. Just när jag satte mig på locket till väskan, knackade det på dörren och in steg en civilklädd herre, i vilken jag igenkände en f. d. poliskenstapel i Rikull. Han var est och känd som föga välvillig mot svenskarna. Denne man arbetade nu inom säkerhetstjänsten (SD) och gick tyskarnas ärenden. Jag stelnade till. Nu kunde det gå illa. Han frågade genast efter mig och bad mig följa med ut. Mina föräldrar grepos av oro. Vad skulle nu hända?

Vi gingo ut och satte oss i farstun.

— Ni har varit borta från skolan i mer än en vecka nu, sade SD-mannen. Vi undrar, vad som försiggår.

— Jag har varit sjuk, svarade jag, och jag har just tagit fram min cykel för att åka tillbaka till staden.

— Ni kan låta cykeln stå, sade han. Ni skall nämligen följa med mig. Ni får gratis skjuts i min bil.

— Tack! Men min syster skulle också följa med.

— Vi kanske kan få rum för henne också i vagnen.

Så stuvades vi in i bilen och startade. Det var ej utan, att man undrade, hur detta skulle sluta. Vid Kooperativa stego vi ur för att köpa cigarrer. Där såg jag vår kamrat, som uteblivit kvällen innan. Det hade alltså icke hänt honom något. Men när man hade sett mig i gestapomannens bil, spred sig ryktet som en stormvind, att jag hade blivit tagen vid flyktförsök.

Under den fem mil långa vägen in till staden funderade jag intensivt över vad denna arrestering kunde innebära. Jag försökte lirka fram orsaken ur min vakt, men det gick inte. Det enda jag fick reda på var, att det hade varit något mankemang med skolan.

När vi kommit in till staden, frågade jag, om han kunde köra hem min väska. Det skulle nog gå bra, menade han. Men han kunde icke köra ända fram, utan min syster fick ta både sin egen och min väska och bära dem den sista sträckan av vägen. Då jag bad henne taga min portfölj också, sade SD-mannen, att jag kunde taga den själv, när jag sedan kom hem. Av denna anmärkning förstod jag, att jag icke skulle buras in. Och då blev jag åter fullkomligt lugn. Under de närmast föregående åren hade ju litet var fått upp-

leva nervpirrande ögonblick, och man hade vant sig att taga olika situationer ganska lugnt.

Vi åkte direkt till SD. Jag fördes upp i ett rum en trappa upp, och man bad mig vänta. Om några ögonblick inträdde en man, vilken jag tyckte mig ha sett tidigare. Han underkastade mig ett förhör, under vilket jag tyckte mig märka, att han var välvilligt inställd. Detta visade sig senare vara riktigt.

Förhöret började med att polisassistenten plockade fram ett papper och frågade, om det var min namnteckning, som stod på det. Till min häpnad och fasa igenkände jag ett fatalt dokument, som jag en månad tidigare undertecknat. Min kollega och jag hade avlyssnat finsk radio — det var vid dödsstraff förbjudet att lyssna på utländsk radio — och hade upptecknat ett meddelande, att i svenska riksdagen väckts motion om överflyttning av estlandssvenskarna till Sverige. Vi hade bägge undertecknat papperet för att sedan vidarebefordra det till andra, som voro aktiva inom överflyttningsrörelsen. Min kollega hade gömt papperet i sin bostad. Hur hade det kunnat komma i säkerhetstjänstens händer? Fruktansvärda aningar stego upp inom mig. Jag erkände, då det var lönlöst att neka. Flyktförsök och tanken på överflyttning till Sverige berördes endast i förbigående och — egendomligt nog — med märkbar förståelse från polisassistentens sida. Han erkände, att han själv umgåtts med sådana tankar under föregående ockupation. Och jag märkte mer än väl, att han i mitt fall utförde sitt uppdrag utan någon som helst entusiasm.

Sedan jag genomläst och undertecknat protokollet, fick jag skriva på en skriftlig förbindelse att icke lämna staden utan säkerhetstjänstens tillstånd samt att varje dag anmäla mig på SD. Därmed hade min handlingsfrihet beskurits och utsiktorna till ett lyckat flyktförsök nedbragts katastrofalt.

När dessa formaliteter ordnats, ville jag avlägsna mig, men detta gick icke. Jag skulle först tala med SD:s estniska referent och sedan med gestapochefen, dr Bechreiner i egen hög person. Inne hos referenten Reinans fick jag parera en mängd stickfrågor, medan vi väntade på dr Bechreiner. Denne anlände också snart. Han var en lång man med svarta ögon, vårdat yttre och hänsynslöshet präglad i ansiktet. Precis så som de flesta höga gestapomän sågo ut. Nu började en ordduell, som stundtals blev ganska häftig. Jag skattade mig lycklig för mina kunskaper i tyska. Tidigare hade jag fått träning i mycket hårdare förhörsmetoder, och det var ej särdeles svårt att tala sig fri. Dr Bechreiner hade sannolikt ej väntat sig något sådant. Han anklagade mig för att bedriva utvandringspropaganda och för att jag icke vore nog varsam i mina yttranden i klassen. Men han tillstod, att jag var försiktigare än min kollega och idrottsinstruktören.

Då förstod jag plötsligt, att dessa två hade häktats. Skolan var stängd, då lärarna voro borta.

— Nu skall rektorn komma och avhämta er, sade dr Bechreiner, men kom ihåg, att ni försät-

Samkväm i Stockholm

S. O. V:s medlemmar i Stockholm samlades till samkväm i Margaretaskolans festvåning lördagen den 12 mars 1947. Omkring ett hundratal estlandssvenskar, bland vilka nästan alla kommuner voro representerade, hade anmält sig till festen. Bland gästerna märktes S. O. V:s ende hedersledamot, riksantikvarien Sigurd Curman, samt flera medlemmar av Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet. Sedan man hälsat på sina gamla bekanta, grupperade man sig kring kaffeborden för att lyssna till dr Nils Tibergs föredrag om Landsmåls- och Folkminnesarkivets i Uppsala arbete och insatser för upptecknande av de estlandssvenska dialekterna. Dr Tiberg nämnde bl. a. det intressanta förhållandet, att de estlandssvenska dialekterna äro långt ifrån så invecklade och avvikande från rikssvenskan som många rikssvenska dialekter.

För den musikaliska underhållningen stodo operasångare Eedo Karrisoo med två sånger, magister Edvin Lagman med Bellmans-sånger till gitarrackompanjemang och en estlandssvensk kvartett. Magister Lagman läste dikter av estlandssvenskar. Emellan programpunkterna sampråkade man livligt med sina bordsgrannar och upplivade gamla minnen från Estland.

Riksantikvarie Curman vände sig under kvälens lopp med en hälsning till de närvarande. Han gav en inblick i de historiska orsakerna till att Sverige och svenska folket så länge levat i fredlig gemenskap, medan andra länder och folk ständigt söndrats av inre och yttre tvister och oroligheter. Sverige har bl. a. det faktum att tacka för sin fred, att det är ett så gammalt kulturland med urgammal ouppblandad befolkning och att det aldrig har varit ockuperat. Riksantikvarien önskade, att estlandssvenskarna snart måtte rota sig i sitt gamla hemland och bli ett med dess invånare.

Såsom vanligt vid estlandssvenska samkväm avslutades kvällen med Modersmålets sång.

tes på fri fot, endast därför att skolan behöver sina lärare.

Om en stund kom rektorn, och dr Bechreiner överlämnade till honom »den förlorade sonen».

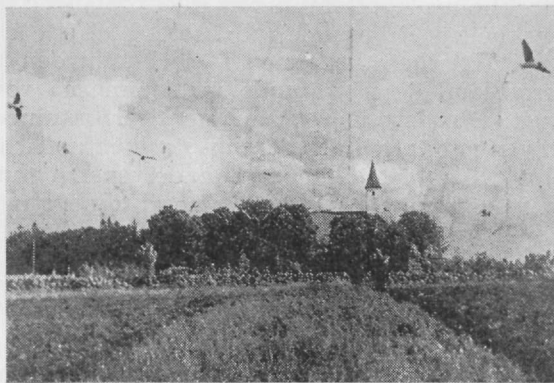
— Det är underligt, att dessa män icke kan få i sig, att man verkligen kan vara sjuk någon gång, anmärkte jag på vägen till skolan. Dr Bechreiner påstod, att man hade sett mig vandra omkring i bygden frisk och kry.

— Ja, vi vet ju, hurudana de är, svarade rektorn. Skaffa ett läkarintyg till skolstyrelsen, så är den här historien ur världen. Men värre är det med er kollega, som sitter i häkte. Barnen löper omkring i staden och demonstrerar och vill ha tillbaka sina lärare.

Alltså var det sant, att den andre svenske magistern och idrottsinstruktören blivit häktade och nu levde på torskhuvuden och rutten potatis!

(Fortsättning i nästa nr.)

Du hemmets jord . . .



Står du på backsluttningen vid Nuckö kyrka, har du en vid utsikt över den gamla havsbotten, som landhöjningen torrlagt. Det är Fälte. Allt ännu glittrar mellan Lyckholm och Harbovike ett band av små vassrika sjöar, där havet en gång gått fram. Men Fälte breder sin ödsliga flackhet från Gutanäs till Kolanäs ända bort mot kullarna vid Derslätt. Och rikullbon frös dukligt, då han skulle över fältet om vintern, men under heta sommandagar dallrade luften över slätten, och om natten ljöd vipans skri över vattnen.

Blåsippor, vitsippor och gulsippor lysa så här års i hagarna på Nuckö. Isen har gått ur Hapsalviken, sedan den som vanligt hissat upp bropå-larna till Österby brygga; småpojkarne lura på gäddor vid vattendragen. Enby-borna tjära sina båtar och vänta på strömmingen; nötkreaturen vädra vårluft och råma, och rågbrodden reder sig att vårgörnska. Snart skall lövängarna stå i all sin doftande härlighet och stugorna prydas med björk och blommande hägg till pingst. —

Nej, det är kanske inte så just nu; det bara var så en gång. Och det är märkvärdigt, att vi måste mista vår hembygd för att till fullo uppskatta den. Nuckö var kanske inte skapat att uppvisas för världen, men för oss som där bodde var det mycket. Minns du byarna med sina gårdar i klunga eller utströdda längs skogsbrynet, färggranna knappast men mjukt smygande sig in i landskapet; veckans slit på åker och nyodling, lördagsaftnar med rykande bastu och varm korngrynsgröt; ett försenat hölass långsamt knakande in i byn och sakta gnissel från byns gunga? Söndagssol och försommartorka; folket på väg till bönehuset i Paschlep; allt svenskfolkets sommarfest på Birkas; solen sjunkande bortöver Östersjön, dragspelslåt från Horva, näktergalssång i lövskogen och sjöfågelsskrik runt stränderna . . .

Allt detta och mycket mera. Det fula ha vi glömt, men det vackra komma vi ihåg. Så minnas vi dig, du hemmets jord.

Från Riksföreningens arbetsfält

Stockholms lokalförening av Riksföreningen för Svenskhetens Bevarande i Utlandet höll sitt årsmöte i Vitterhetsakademien i Stockholm den 21 mars. Bland de närvarande medlemmarna voro många estlandssvenskar, som efter överflyttningen till Sverige inträtt i den förening, vilken under år hjälpt och understött den estlandssvenska stammen i Österled. Detta arbete, som vi minnas från sändningarna av böcker och skolmateriel, ifrån understödssändningarna till våra skolor och förningar m. m., avslutades icke med vår överflyttning. För att få en inblick i Estlandsutskottets av Stockholms lokalförening av Riksföreningen uppgifter återges härnedan ett utdrag ur Stockholms lokalförenings årsberättelse för år 1946:

»Estlandsutskottet har bestått av följande ledamöter: riksantikvariern S. Curman, ordförande, generalkonsul I. Fagræus, vice ordförande, fil. mag H. Adolfsson, herr L. Broman, lektor V. Fevrell, fil. lic. G. Hafström, sekreterare, jur. kand. S. Ohlson, docent A. Schück, advokat L. Östberg, biträdande sekreterare, och fru L. Westberg, skattmästare.

Lektor Valter Fevrell har liksom tidigare fungerat som studieinspektör för samtliga estlandssvenskar, vilka genom lån från Estlandsutskottet eller kommittén för estlandssvenskarna bedriva studier vid universitet, högskolor, folkhögskolor m. m.

Utskottet har tack vare anslag från Oscar Ekman's stiftelse för immigrationens befrämjande samt motverkande av emigrationen under år 1946 kunnat utlämna studielån till ett 50-tal estlandssvenska studerande. Av dessa ha 2 studerat vid Uppsala universitet, 1 vid Lunds universitet, 5 vid Stockholms högskola, 1 vid Tekniska högskolan i Stockholm, 1 vid Handelshögskolan i Stockholm, 3 vid Karolinska institutet, 2 vid Tandläkarinstitutet, 1 vid Veterinärhögskolan, 7 vid Stockholms tekniska institut, 1 vid Tekniska läroverket i Stockholm, 1 vid tekniska läroverket i Norrköping, 2 vid Viggbyholmsskolans tekniska gymnasium, 2 vid Katrineholms praktiska skolor, 2 vid Röda Korsets sjuksköterskeskola, 2 vid Statens sjuksköterskeskola, 1 vid S:t Eriks sjuksköterskeskola, 1 vid Folkskoleseminariet i Uppsala, 1 vid Folkskoleseminariet i Karlstad, 1 vid Småskoleseminariet i Falun, 1 vid Handarbetets Vänners och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium, 2 vid Navigationsskolan i Stockholm, 1 vid Stockholms samgymnasium, 2 vid Stockholms enskilda gymnasium, 2 vid Norrköpings stads yrkesskolor, 2 vid Mora folkhögskola, 1 vid Heliskolan och 1 vid NKI-skolan i Stockholm.

Beträffande arbetet bland estlandssvenskarna i Sverige, som handhaves av Kommittén för estlandssvenskarna och Rågöstiftelsen, må här lämnas följande upplysningar.

För närvarande finnas i kommitténs förteckning över estlandssvenskar i Sverige upptagna c:a 7.300 personer. Av dessa ha under året inga

nya anlänt direkt från Estland. Från Tyskland ha under år 1946 däremot ankommit 27 personer samt från Finland 2 personer.

Samtliga arbetsföra estlandssvenskar och även de partiellt arbetsföra äro numera utplacerade i arbete.

Det under år 1945 påbörjade iordningställandet av ålderdomshemmet för estlandssvenskar å Ramsö, Kustbohemmet, har i februari månad 1946 slutförts och hemmet har därefter omedelbart tagits i bruk för avsett ändamål. På hemmet bo för närvarande 43 estlandssvenska åldringar. Kustbohemmets verksamhet handhaves av en stiftelse, vars stadgar fastställts av Kungl. Maj:t.

Den av Rågöstiftelsen år 1940 påbörjade kolonisationsverksamheten har fortsatt i intimt samarbete med kommittén med användande av särskilda av Kungl. Maj:t och riksdagen beviljade lånemedel. Stiftelsen har sålunda under år 1946 förvärvat ytterligare 4 fiskarlägenheter samt medverkat vid inköp av ett 15-tal jordbruksfastigheter, vilka genom egnahemslån förvärvats av estlandssvenska jordbrukare.»

Arbetet för estlandssvenskarna har dock endast varit ett litet led i den stora uppgift, som Riksföreningen åtagit sig. På andra sidan Östersjön lever fortfarande en stor och stark svensk stam. Finlandssvenskarna ha under krigsåren tappert kämpat och offrat sig vid sidan av sina finska bröder och härigenom givit bevis på sin varma kärlek till fosterlandet, men problemen kring deras nationella existens ha härigenom icke minskat.

Professor Axel Boëthius från Göteborg höll efter styrelsevalet föredrag om Riksföreningens arbete för finlandssvenskarna. Han gav en översikt av finlandssvenskarnas nuvarande svåra läge i Finland och den sjudande intellektuella aktivitet, som trots svårigheterna spåras där. I fortsättningen diskuterades de åtgärder, som borde vidtagas för att verkningsfullt hjälpa och stödja den finlandssvenska stammen. Krigsåren ha frestat hårt på kulturinstitutionernas ekonomi, och hjälp är här nödvändig. Kulturutbytet mellan svenska Finland och Sverige måste stödjas genom understöd till skol- och studieresor samt lärar- och elevutbyte. Eleverna i de bägge ländernas skolor borde förhjälpas till personlig kontakt. Framförallt är det dock nödvändigt att här i Sverige sprida större kännedom om svenskarna i utlandet.

För oss estlandssvenskar, som själva ha försvarat fädernearvet genom århundraden och kämpat med samma problem som finlandssvenskarna, borde det vara en självskriven sak att nu, när vi icke längre är de hjälpsökande, själva på allt sätt söka bistå svenskarna i utlandet. Det ligger då närmast till hands, att vi genom att såsom medlemmar ansluta oss till Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet bidra till att föreningen skall bibehållas stark och livskraftig, ty detta är förutsättningen för att svenskarna i utlandet aldrig skola behöva ropa på hjälp för-gäves.

R. R.

Runöminnen

Av folkskollärare Aleksander Samberg

I.

Min kännedom om Runö, innan jag kom dit.

Under mina uppväxtår hade jag rätt tidigt hört talas om Runö. När och i vilket samband detta namn först dök upp för mig, minns jag numera ej. Men jag minns, att min far hemma i Korkis brukade tala om Runö och om runöbor. Han hade ifrån Estland med en skuta några gånger seglat över till Helsingfors i Finland, dit han hade fört till salu potatis och äpplen. Enligt vad jag minns av hans berättelser, så hade han där även träffat runöbor. De hade idkat säljakt vid den finska kusten, och de hade då även med sina skutor emellanåt vistats i Helsingfors hamn.

Så småningom skulle jag få veta något mera om Runö och runöborna. Hösten 1909 öppnade föreningen Svenska Odlingens Vänner i Estland i byn Korkis, där jag bodde tillsammans med mina föräldrar, en privat svenskspråkig folkskola. Jag var då i folkskoleåldern och besökte denna skola. Där fick jag min första kännedom om Estlands svenskbygder. Avstånden föreföllo mig på detta åldersstadium ovanligt stora. Estlands svenskbygder sinsemellan lågo rätt långt ifrån varandra, men de hörde dock alla till guvernementet Estland. Runö däremot, där det också bodde svenskar, låg långt ute i Rigaviken och hörde till guvernementet Livland. Runöbornas »huvudstad» på den tiden, d. v. s. guvernementsstaden i Livland, var Riga. Men sin post fingo runöborna ifrån Arensburg på Ösel. I skolan fick jag lära mig, att runöborna voro skickliga säljgare. Ifrån Estlands övriga svenskbygder var det lång väg till Runö. Svenskarna i Estland och på Runö kallades på den tiden med en gemensam benämning svenskarna i Östersjöprovinserna.

Hösten 1918 kom en runöbo, Arvid Kokas, under en kortare tid att bosätta sig i Toma-Ri gård i Korkis. Jag besökte då en rysk skola i staden Baltischport. Då och då besökte jag även under tiden mitt hem i Korkis. Vid ett sådant besök hemma berättade min mor för mig, att i Tomas-Ri gård nu även skulle bo en runöbo. Av någon anledning hade han varit på resa till Reval och S:t Petersburg. Eftersom det nu var rätt sent på hösten, fanns det inga möjligheter för honom att resa tillbaka till Runö. Han fick stanna kvar på fastlandet i Korkis under vintern. Under sin vistelse där hjälpte han till med arbeten på gården. Arvid Kokas var rätt skicklig i träslöjd. Han talade om, att de flesta runökarlar kunde slöjda. Här tillverkade han nu en hel del träkärl. Husbonden på gården, Albert Palmkron, och han tillverkade även en vindturbin, som skulle draga om ett mindre tröskverk i byn, som Tomas-Ri gård hade andel i. Med min far sammanträffade Arvid Kokas rätt ofta. Han talade då om för min far, att befolkningen ute på Runö levde under ganska isolerade förhållanden. Under större delen av



Runöbor uppvakta konung Gustav V vid hans besök i Reval år 1929.

året levde man där ute på ön alldeles avskild ifrån den övriga världen. Under sommaren hade man däremot ofta besök utifrån. Turister och andra resande ifrån Pärnau, Arensburg och Riga besökte då ofta Runö. Utom svenska behärskade en del av befolkningen på Runö även något annat språk. Sålunda kunde man även estniska, tyska och lettiska. Sina språkfärdigheter uppövade runöborna mest genom umgänge och sammanträffande med turister. — Under min vistelse på Runö fann jag, att några runöbor även behärskade ryska. För det mesta uppövade karlarna sina språkfärdigheter på sina vidsträckta säljaksresor. Men även några kvinnor på Runö voro rätt språkkunniga. Hösten 1946 sade lektor Mats Esseén i Uppsala till mig, att han under sin resa till Runö där träffade en fru, som kunde tala sju språk. Jag förstod, att det härvid var fråga om fru Magdalena Melders, mor till länsman Isak Melders. Detta vittnar om vakenhet och gott minne. — Arvid Kokas berättade, att alla större arbeten på gårdarna på Runö utfördes genom »talko»-arbeten, d. v. s. utfördes med grannarnas och de övriga bybornas hjälp. Jordmånen ute på Runö var sandig. Runö saknade vidsträckta ängar och höväxten var ringa isynnerhet under torra somrar. Varje gård på Runö ägde fyra till fem hästar. Vid körslor och plöjning använde man alltid tvåspann.

På Runö fanns det flera gossar än flickor. Många av de ogifta runökarlarna voro därför tvungna att fria till flickor från någon av de övriga svenskorterna i Estland.

Det var under vårvintern 1918. De tyska ockupationstrupperna befunno sig i landet. Även i Korkis var uppsatt en tysk gränsbevakningspost på några man. Runöbon Arvid Kokas talade rätt ledigt tyska, och han blev därför ofta anlitad som tolk i ärenden och samtal mellan tyskarna och byborna i Korkis. Under vårvintern samma år reste Arvid Kokas till Arensburg, därtill driven av sin längtan hem. På en isbrytare, som skulle till Riga och förbi Runö, var Arvid Kokas i tillfälle att resa hem till Runö från Arensburg. Nu, långt senare, har Arvid Palmkron (tidigare Arvid Kokas) berättat för mig om denna sin äventyrliga färd och om sina upplevelser. Han hann dock

VIDVINGE — HAVSTRUTEN

Av Eskil Edén

(Forts. fr. föreg. nr.)

Men tiden led.

Ehuru havstruten på det stora hela är osällskaplig, tycker han inte om att vara fullständigt ensam. Paret valde därför till häckningsplats ut en kobbe i yttersta havsbandet, vilken redan tagits i besittning av fyra måspar, åtta tärnor samt en annan trutfamilj. Ehuru stora äggtjuvar skulle de också komma att lämna dessas bon i fred. Vårre skulle det gå de angränsande skärens ejdrar, svärtor och andra sjöfåglar. Där skulle de helt enkelt ta vad de kunde komma över av ägg och ungar.

Här redde de i all hast ett enkelt, rundat bo som nödortfött kläddes med lav, i vilket Larma pliktskyldigast lade tre ägg, nära åtta centimeter långa och fem cm. tjocka. Dessa hade starka, grovkorniga, glanslösa skal, hade grågrön botten och mer eller mindre brunaktiga fläckar.

I sinom tid kläcktes ungarna och dessa vårdades och bevakades ängsligt av båda föräldrarna.

Vidvinge jagade. Hans jakt gick på starka vingar över vatten, öar och skär. Hela havsbandet var hans domän.

Han fick sikte på ett strömmingsstim som gick alldeles i vattenytan och började genast

fiska. Det var lätt arbete. Havet formligen kokade av fisk. Han endast störtade ned, grep sitt rov över ryggen, steg, lade det till rätta i näbben, svalde snabbt och glupskt, svävande i position och kastade sig på nytt neråt. Ibland slog han faktiskt av farten igenom vattenytan, men det besvärade honom inte det ringaste. De starka vingarna lyfte honom åter nästan rakt upp.

Inom några minuter hade ett helt moln av vita vingar samlats runt omkring honom och hans vanliga litet djupa och hesa ach-ach-ach hade stigit till ett upphetsat kjan-kjan i mycket varierande tonlägen. Rätt som det var, gav han sig också tid att huta åt måsar och tärnor. Om det också fanns aldrig så mycket mat där nere, tyckte han dock om att ha litet armbågsrum.

Uppe på öns utkiksberg stodo fiskargubbarna och iakttago i tuben noggrant det fladdrande molnet därute, lokaliserade omsorgsfullt stimmet samt bestämde vind och strömsättning samt beräknade den antagliga förflyttningsdistansen. I natt skulle det säkert bli storfiske!

Vidvinge var mätt och erinrade sig sina plikter som make och fader. Med ens satte han kurs mot kobben och boet, änslikt inte för Larma men väl för att ungarna möjligen kommit till skada. Själv hade han knappast några andra fiender än havsörnen och labben, men med avkomman var det ju en annan sak. Den var tämligen försvarslös. I synnerhet fanns det

lyckligt hem och välkomnades varmt av sina egna. —

Också folkskollärarinnan fröken Magdalena Hollingers på Ormsö härstammade ifrån Runö. Sin utbildning hade hon fått vid folkskollärarinneseminarier i Ekenäs i Finland. Till Runö ville hon ej återvända, när livet där komme att kännas alltför ensligt för henne och resorna till och ifrån Runö vore alltför besvärliga. Hon hade ett utvecklat sinne för humor. Sommaren 1920 voro estlandssvenska lärare på en fortbildningskurs i Uppsala i Sverige. Även lärarinnan Magdalena Hollingers var med. Vid högtidligare tillfällen bar hon sin runödräkt.

Till min kännedom om Runö bidrogo också meddelanden däriifrån i tidningen Kustbon. »Brev från Runö» av signaturen F. D. (Fredrik Dreijer) lästes med stort intresse. Då och då kunde Kustbon komma med nyheter sådana som »Runömännen på friarerresa till Ormsö». I unga år hade Fredrik Dreijer varit sjöman. Hans far hade under en lång följd av år varit präst på Runö.

Det var hårda tider. Det första världskrigets stormar hade just bedarrat. Jag vill minnas, att jag i Kustbon då fick läsa om runöbon Henrik Berenssons äventyrliga färd till Kurland och till von Hindenburgs högkvarter. Det var då von Hindenburg lär ha yttrat: »Gud har hjälpt dig hit och jag skall hjälpa dig hem till Runö». Lyckligt hemkommen sände H. Berensson till von

Hindenburg som minne och som tecken på sin tacksamhet en runöbössa.

Sommaren 1929 besökte Sveriges Konung Gustav V Estland. I samband med kungabesöket i Reval överlämnade runöborna till Konungen en runöbössa. Överlämnandet skedde i Revals svenska kyrka. Flera runöbor hade för ändamålet rest in till Reval. Kustbon och de estniska tidningarna innehöllo vid detta tillfälle artiklar om Runö.

Sommaren 1922 hade runöborna på sin hemö besök av Sveriges ärkebiskop Nathan Söderblom. Samtidigt vistades riksdagsmannen John Österholm ifrån Finland på Runö. I artiklar i tidningspressen skildrade han då livet och förhållandena på denna avlägsna ö i Rigaviken.

Det var vanligt, att föreningar och sammanlutningar på somrarna anordnade turistresor till Runö. Mat fick man på Runö för billigt pris. Det var även vanligt, att turisterna köpte något hemslöjdsalster med sig hem ifrån Runö. Mest eftertraktade voro silverarbeten, såsom de s. k. runöbroscherna. — Det var visst på hösten 1937, jag i Hapsal såg runöbor. De voro där för att mala. Samtidigt sålde de här också salt sik, som de hade med sig ifrån Runö.

Det var inom ramen av det här ovan anförda som min kännedom om Runö i stort begränsade sig, innan jag kom dit hösten 1942.

(Forts i nästa nr.)

någonting som hette kråkor och de drogo omkring överallt, till och med här ute, och de visste man ju vad de gick för.

Han kom just i behaglig tid.

En väldig slaghök hade gjort ett härjartåg ut från fastlandet, och Larma hade låtit lura sig att lyfta. På land hade hon varit betydligt säkrare. Larma var stor och stark samt en överdådig flygare, men höken var så oändligt mycket snabbare. Hon var faktiskt illa utsatt. Vidvinge kastade sig oförskräckt in i striden och måttade med sin starka näbb ett häftigt hugg mot rövaren, vilket denne dock smidigt vek undan för. Han fick Larma att gå ned på kobben och gjorde själv ett snabbt anfall. Höken vek lätt undan, men innan denne hade hunnit förstå Vidvinges avsikt, hade även denne slagit ned på marken, där båda fåglarna stridslustet avvaktade vad som komma skulle.

Slaghöken tyckte emellertid nu att två sådana där kraftiga motståndare voro honom litet väl mycket, slog han fast i den ena, skulle den andra med all säkerhet hinna använda sin kraftiga näbb — nej, det där riskerade han inte. Han steg, vände och styrde åter kosan mot land.

Vidvinge och Larma lugnade sig genast, när de återfunno ungarna oskadda.

Avkomman hade lämnat boet och uppträdde nu i ungdräkt, det vill säga att huvudets, halsens och undersidans vita bottenfärg tecknades av bruna strimmor och att vingpennorna och stjärtfjädrarna voro svarta, de senare dock med vita fläckar. Hela familjen hade nu tagit Kråkbärsskär till huvudposition, men det var det oaktat endast Vidvinge som åtnjöt förmåner från Edvin Jonssons sida. Inte ens Larma unnade han del i avkastningen från det hållet.

Deras diet blev för övrigt aldrig enformig. De fångade alla smärre djur som de kunde överfalla, sorkar och möss, unga och sjuka fåglar och så vidare samt åto även as.

Han njöt.

Han var allvarlig och lugn, däremot ej kroppsligt eller andligt trög, skicklig i sina rörelser och mottaglig för intryck.

Han älskade att på sina starka vingar höja sig i luften, flyga sävligt men på intet sätt tungt, snarare lätt och uthålligt, sväva långa sträckor, stiga mot höjden och åter låta sig sjunka.

Livet var härligt!

Det var en storm i faggorna.

Vidvinge visste, att ej ens den starkaste dylik förmådde driva honom ur kursen; hans starka vingar gjorde honom till dess herre. Plötsligt kastade han sig upp och styrde rakt ut till havs. Larma såg honom och följde efter, medan däremot ungarna inte vågade sig upp. Ännu voro de för svaga för att strida mot vad de visste väntade därute.

Meddelande från S. O. V.

Föreningen Svenska Odlingens Vänner bland estlandssvenskar i Sverige vädjar härmed varmt till alla estlandssvenskar att bli medlemmar i föreningen och därigenom understödja dess verksamhet, som avser att upprätthålla förbindelsen estlandssvenskarna emellan i Sverige samt samla och bibehålla våra kulturminnen för kommande generationer. Varenda medlemsavgift är en viktig förutsättning för att detta arbete skall ge ett gott resultat.

Samtidigt anhålla vi att alla våra medlemmar, som ännu icke erlagt medlemsavgiften för detta år, ville göra detta snarast. Flera medlemmar ha dessutom icke heller betalat avgiften för år 1946. Vi emotse tacksamt beloppet 2:— kr. per medlem och år kontant eller i frimärken under adress Tunnelgatan 23, Stockholm. Beloppet kan även insändas på »Kustbons» postgironr. 19 72 07, men det bör då antecknas på talongen att summan är avsedd för S. O. V.

Anders Nee förolyckad

För någon tid sedan omkom 42-årige estlandssvensken Anders Nee, född på Ormsö och gift på Runö, genom en olyckshändelse vid sitt arbete i Värtan. Nee var sysselsatt med att ta mått på taket av ett skjul, där han skulle placera luckor. Bredvid skjulet löper en kranbana och när en kran passerade, svängde den ut över taket och knuffade Nee ned genom ett hål. Det blev ett fall på åtta meter. Nee avled några timmar senare på sjukhus. Han efterlämnar maka och fem barn.

Runöbo jordfäst på Öland

Fredagen den 28 februari jordfästes i Långlöts kyrka f. d. lantbrukaren, runöbon Kristian Vesterblom, Långlöts Norrgård. Före avfärden sjöngs psalmen 579 och kyrkoherde Hallgren höll en kort andaktsstund. Kistan inbars i kyrkan under sorgemusik. Efter psalmen 447:1—2 höll kyrkoherde Hallgren griftetal med utgång från Psaltaren 39:13 och framhöll hur vi alla här äro gäster och främlingar. Efter jordfästning i vanlig ordning sjöng kantor Borgskog från läktaren psalmen »Närmare Gud till Dig». Vid graven togo släktingar och vänner ett sista farväl och nedlade kransar och blommor. Godsägare Cedergren tackade dem som med sin närvaro hedrat den avlidne.

Ute i havsbandet svävade paret, njutande av striden mot väder och vind. I timal höllo de ut, och när det värsta blåst över sänkte de sig, togo vatten och flöto som korkar på de höga sjöarna.

När de äntligen kände sig trötta, stucko de huvudet under vingen och somnade. Storm och vatten var deras vänner.

Estlandssvenskarnas äldsta representant avliden

För en tid sedan meddelade man från Kustbohemmet, att gamla änkefru Maria Rosenblad var allvarligt sjuk. Några dagar senare, den 28 februari, kom budskapet att hon avlidit. Därmed har estlandssvenskarnas äldsta representant gått ur tiden.

Maria Rosenblad föddes på Ormsö den 3 augusti 1847 och skulle således ha fyllt 100 år på hösten, om hon hade fått behålla sin hälsa till dess.

Under de sista åren av sitt liv har Maria Ro-

UPPROP!

Tandrötan är oerhört utbredd i Sverige. Det är ytterst sällan man påträffar människor med fullt friska tänder — bland svenska skolbarn ungefär tre och i 20-årsåldern en på tusen. Estlandssvenskarna synas vid sin hitkomst i allmänhet ha haft betydligt bättre tänder än svenskarna här i hemlandet. Finns det männe fortfarande några som ha helt friska tänder? Kungl. Medicinalstyrelsen har stort intresse av att känna till *alla* människor i Sverige med helt friska tänder. Var och en, som vet med sig ha helt friska tänder, vilka aldrig lagats och aldrig varit angripna av tandröta, kan göra landet en tjänst genom att insända namn, adress och födelsedatum på nedanstående kupong till Kungl. Medicinalstyrelsen. Obs.! Genom detta meddelande, som icke medför någon kostnad utöver avgiften för porto, påtager Ni Eder givetvis inga förbindelser för undersökning eller dylikt. Medicinalstyrelsen är endast angelägen att få veta, hur många estlandssvenskar över 4 års ålder, som ha helt friska tänder. Obs.! Var vänliga och sprid meddelandet till Edra släktingar och vänner.

Kupong avskiljes här.

Till Medicinalstyrelsens Tandvårdsavdelning,
Stockholm 3.

Såvitt jag vet äro mina tänder helt friska och ha aldrig varit angripna av tandröta.

Namn:
Bostad:
Postadress:
Ålder:

Ifall andra medlemmar av familjen även ha helt friska tänder, var god meddela namn och ålder här nedan:

Namn:
Bostad:
Postadress:
Ålder:

Namn:
Bostad:
Postadress:
Ålder:

(Postas i slutet, frankerat kuvert.)

senblad varit med om många strapatser, som hon dock överstått lyckligt. Hon anlände till Sverige såsom flykting den 22 juli 1944 med »Juhan» tillsammans med sönerna Hans och Johan. Fyra döttrar hade då redan tidigare anlänt till Sverige. Till och med september 1945 vistades fru Rosenblad på flera förläggningar i Sverige och reste sedan tillsammans med sonen Johan och dennes hustru till ett ålderdomshem uppe i Gnarp i Gävleborgs län. Hon var då vid god hälsa. I januari 1947 beslöts, att Maria Rosenblad, som icke kunde få stanna på Gnarp längre, skulle komma till Kustbohemmet. Mitt i vinterkylan reste hon till Stockholm och härifrån efter några dagar med båt till Ramsö. Även denna gång gick resan väl.

Ännu under sin vistelse på Ramsö var Maria Rosenblad kry och pigg och kunde t. o. m. bada bastu. Men omkring en månad senare under den svåra influensaperioden insjuknade hon i influensa och tillfrisknade aldrig mera.

Nya bestämmelser för passförlängning

Den 1 april 1947 trädde nya bestämmelser i kraft beträffande ansökning om passförlängning. Den som numera skall lägga in ansökan om förlängning av sitt uppehållstillstånd i landet skall nämligen i första hand vända sig till polismyndigheten i sin vistelseort. Sänd alltså ej in Edra pass direkt till kommittén för estlandssvenskarna eller utlänningskommissionen utan uppsök polismyndigheten i orten. För dem som äro bosatta i Stockholm finns en särskild avdelning för passärenden i Polishuset, Agnegatan. Där får Ni ifylla ansökningsformulär för förlängt uppehållstillstånd och får genast tillbaka passet jämte kvitto på att förlängning är begärd. Efter en tid erhåller Ni sedan från utlänningskommissionen uppmaning att insända passet, jämte kvitto, för stämpling. Under den tid Er ansökan behandlas av myndigheterna får Ni alltså själv ha hand om passet.

Familjenytt

FÖRLOVNING:

I Stockholm den 16 februari 1947 mellan estl. sv. *Erling Schönberg* från Rikull och estl. sv., fröken *Astrid Bedman* från Rikull.

I Stockholm den 5 april 1947 mellan riksest. *Ervin Lausson* från Viljandi och estl. sv., fröken *Ellen Samberg* från Korkis.

VIGSEL:

I Brännkyrka församling, Stockholm, den 12 oktober 1946 mellan estl. sv. *Sven Tegelberg* från Rikull och estl. sv., fröken *Karin Deemus* från Reval. Vigseln förrättades av komminister *J. Torbjörn*.

I Lilla Alby den 23 november 1946 mellan rikssv. *Bengt Olof Gustavsson* från Svärta och estl. sv., fröken *Ingrid Gunhild Stahl* från Rikull. Vigseln förrättades av pastor Gustav Broberg.

I Brännkyrka församling, Stockholm, den 19 januari 1947 mellan rikssv., bokbindaren *Janne Johansson* från Äppelbo, och estl. sv., fröken *Lydia Ahlberg* från Ormsö. Vigseln förrättades av pastor Jonsson.

I Norrtälje församling den 15 mars 1947 mellan rikssv., muraren *Axel Evert Brovall* och estl. sv., fröken *Elsa Elfride Vesterberg* från Rikull. Vigseln förrättades av kyrkoherde Ake Gunnard.

DÖDA:

Fru *Eva Jakobson*, född den 16 april 1881 i Rikull, avled den 2 november 1946 i Nora.

Gertrud Berggren, född den 10 augusti 1863 på Ormsö, avled den 18 februari 1947 i Stockholm.

Johan Tegelberg, född den 8 februari 1873 i Rikull, avled den 20 februari 1947 i Eskilstuna.

Änkefru *Julia Louise Blomberg*, född Blees, född den 13 april 1869 i Rikull, avled den 20 februari 1947 i Valla.

Kristian Vesterblom, född den 8 mars 1869 på Runö, avled den 21 februari 1947 i Långlöt på Öland.

Hans Sjöman, född den 28 januari 1872 på Ormsö, avled den 22 februari 1947 i Derome.

Fru *Maria Ahlqvist*, född Kyrkslätt, född den 1 september 1870 på Ormsö, avled den 23 februari 1947 i Hållsta.

Johan Ribohn, född den 20 juli 1866 på Nuckö, avled den 24 februari 1947 i Nacka.

Änkefru *Maria Rosenblad*, född Appelblom, född den 3 augusti 1847 på Ormsö, avled den 28 februari 1947 på Ramsö.

Egil Hans Ellerbusk, född den 19 december 1927 på Runö, avled den 7 mars 1947 på Uttran.

Änkefru *Tio Vesterman*, född Vesterman, född den 12 januari 1866 i Rikull, avled den 17 mars 1947 i Stråssa.

Änkefru *Birgitta Söderblom*, född den 13 januari 1874 på Ormsö, avled den 25 mars 1947 i Stockholm.

Kristof Nyman, född den 5 oktober 1898 på Nuckö, avled den 27 mars 1947 i Uppsala.

Fru *Gertrud Kornblom*, född Nördsten, född den 10 februari 1875 på Ormsö, avled den 30 mars 1947 i Södertälje.

Alide Elfriede Strickman, född den 10 maj 1905 i Korkis, avled den 5 april 1947 i Nacka.

Anders Nee, född den 15 december 1905 på Ormsö, avled den 11 april 1947 i Stockholm.

BITRÄDEN

till elevhem och kök vid internatskola i närheten av Stockholm. Svar med betygsavskrifter till

Stiftelsen Viggbyholmsskolan

Viggbyholm. Tel. 56 07 67.

KÖRKARL

med eget hushåll erhåller arbete inst. 1 maj. För hustru eller son finnes arbete. Bostad om 2 rum och kök. Elektriskt ljus.

KURÖ GÅRD

Tel. Ångsösund 40.

LADUGÅRDSKARL

som med hustrus eller sons hjälp kan åtaga sig skötseln av 25 st. mjölkkor jämte ungdjur, erhåller plats inst. 1 maj. Mjölkmaskiner finnas. Modern bostad om 2 rum och kök, vatten och värme. Elektr. ljus.

KURÖ GÅRD

Tel. Ångsösund 40.

Till Kustbohemmet, Ramsö, i närheten av Stockholm, sökes *omedelbart* en ordentlig och pålitlig

FLICKA

kunnig i städning och sömnad. Eget rum, 2 dagars ledighet i veckan, jämte 2 fria söndagar per månad.

Svar till föreståndarinnan, Kustbohemmet, Vaxholm. Tel. Rindö 224.



Vår käre Make och Far

KRISTIAN VESTERBLOM

född den 8/3 1869 på Runö

har ingått i den eviga vilan den 21/2 1947 på Långlöts Norrgård.

Djupt sörjd och saknad av oss och många vänner.

Katarina, Isak och Katarina.

Psaltaren 5: 7—9.

Efterlysning

Kommittén för estlandssvenskarna önskar komma i förbindelse med nedanstående estlandssvenskar och vore tacksam om de själva skulle vilja meddela sig med kommittén, adr. Tunnelgatan 23, Stockholm, eller om någon annan som känner till deras adress ville meddela den till kommittén:

Brandt, Osvald, f. 1924, från Nuckö,
Brun, Axel, f. 1903, från Nuckö.
Brun, Gunnar, f. 1925, från Nuckö.
Brus, Edvard, f. 1924, från Odinsholm,

Enkel, Johan, f. 1918, från Ormsö,
Fahrman, Richard, f. 1916, från Nuckö,
Granberg, Johannes, f. 1925, från Nuckö,
Grundsten, Edvard, f. 1919, från Ormsö,
Hallman, Alfred, f. 1921, från Neve,
Hallman, Sylvia, f. 1924, från Rikull,
Hamberg, Alex., f. 1894, från Rikull.
Lindblom, Hjalmar, f. 1921, från Ormsö,
Lindström, Voldemar, f. 1903, från Vippal,
Pernik, Paul, f. 1926, från Reval,
Strickman, Udo, f. 1927, från Korkis,
Söderholm, Edvin, f. 1922, från Nuckö,
Tammesaar, Oskar, f. 1904, från Nuckö,
Vesterbusch, Paul, f. 1909, från Hapsal.



Min älskade Make,
 vår Far, Bror och Son

Kristof Nyman

född 5/10 1898 på Nuckö,
 död 28/3 1947 i Uppsala-Västeråker,
 har lämnat oss i djupaste sorg.

*ANNI, STEN, GUNHILD, syskonen, mor,
 släktingar och många vänner.*

Mitt hem är där på den andra stranden,
 Där livets timglas ej rinner ut,
 Och ej till avsked man räcker handen.
 Ty himlens glädje tar aldrig slut.



Vår älskade Far
 Farfar och Morfar

JOHAN TEGELBERG

född den 8/2 1873 i Rikull

insomnade lugnt och stilla efter ett
 långvarigt lidande den 20/2 1947.

Djupt sörjd och saknad av
Barn och barnbarn. Släkt och vänner.

Mor har räckt ut handen,
 Far har fattat den.
 På den andra stranden
 Mötas de igen.



Vår älskade Mor
 Farmor och Mormor

TIO VESTERMAN

född den 11 januari 1866 i Rikull,
 avled den 17 mars 1947 i Stråssa.

Djupt sörjd och saknad av

BARN

Barnbarn Barnbarnsbarn

Han har öppnat pärlporten,
 så att jag kan komma in.
 Genom blodet har han frälst mig
 och bevarat mig som sin.



Vår kära Mor
 Farmor och Mormor

JULIA LOUISE BLOMBERG

f. Bles

född den 13 april 1869 i Rikull

avled efter en svår sjukdom
 den 20 februari 1947 i Valla.

Djupt sörjd och saknad av
Barn, barnbarn, barnbarnsbarn och bröder.

I gravens bo till ostörd ro
 Ditt stoft man nedersänker.
 Men själv du är hos Gud och där
 Helt visst på oss du tänker.